

Reactie op Internetconsultatie “Wijziging Frequentiebesluit 2013 ter bescherming van de volksgezondheid tegen radiofrequente elektromagnetische velden”

Aan: Staatssecretaris Mona Keijzer en overige betrokken bewindspersonen en ambtenaren

Datum: 3 januari 2021

Geachte mevrouw Keijzer en overige betrokken bewindspersonen en ambtenaren,

Hierbij willen wij namens burgerinitiatief [Stralingsbewust Wonen](#) reageren op de internetconsultatie. We zien dat er al een heel aantal inhoudelijk goede reacties zijn geplaatst, we zullen ons daarom beperken tot het voor **ons belangrijkste kernpunt en dat is de behoefte en noodzaak tot het realiseren van stralingsarme woon- en leefgebieden.**

Wij maken bezwaar tegen het landelijk vastleggen van de veel te hoge ICNIRP-blootstellingsrichtlijnen. Zoals u weet is er een substantiële groep mensen die wel degelijk gezondheidsklachten ervaren door straling (naar schatting 3-7% van de bevolking). Deze klachten worden al ervaren ruim onder de huidige blootstellingslimieten. **Het is voor deze groep mensen van essentieel belang om in een (blijvend) stralingsarme omgeving te kunnen wonen en leven.** Het is dan ook zeer belangrijk dat gemeenten op z'n minst voor bepaalde gebieden afwijkende lagere blootstellingsnormen kunnen hanteren en dat zij bijvoorbeeld voor huidige stralingsarme gebieden de uitbreiding van zenders (en veldsterkte) kunnen tegengaan.

Daarnaast is er een groeiende groep mensen die vanuit lifestyle-overwegingen graag in een natuurlijke en stralingsarme omgeving willen leven. Ook deze groep mensen is niet gebaat bij landelijk vastgestelde te hoge blootstellingsrichtlijnen. In een vrij land als Nederland moeten mensen toch de **keuzevrijheid blijven behouden** om hun leven in te richten op een manier die past bij hun levensovertuiging.

Stralingsarme woongebieden realiseren

Wij stellen daarom voor om op diverse locaties in Nederland stralingsarme woongebieden te gaan realiseren. Het idee daarbij is dat mensen die stralingsarm willen wonen gezamenlijk op een specifieke locatie gaan wonen, waardoor het voor overheden en telecomaandieners voor die locaties niet nodig is om te zorgen voor een intensieve draadloze dekking. De gebruikelijke 'stralingsarme' dekking is overigens nog ruim voldoende om bijvoorbeeld het alarmnummer 112 mobiel te bereiken.

Vanwege regionale gebondenheid (o.a. familie, vrienden, werk, opleiding) komt er bij voorkeur in iedere provincie tenminste één stralingsarm woongebied. Voor urgente situaties is het van belang dat er op korte termijn al een eerste woonlocatie beschikbaar komt. Wij denken dat dit prima te realiseren valt. Dus de vraag is eigenlijk vooral: Waarom niet? Het levert juist vele voordelen op. Wat is erop tegen als gelijkgestemde mensen gezamenlijk in een stralingsarm gebied willen wonen? Waarom is dat er eigenlijk niet allang?

Het belangrijkste criterium voor een stralingsarm woongebied is uiteraard dat het gebied stralingsarm is én blijft. Er is een verschil tussen stralingsarm en stralingsvrij. Het fenomeen stralingsvrij houdt in dat er helemaal geen straling aanwezig is op een locatie. Dat is tegenwoordig bijna niet meer te vinden in Nederland en dat hoeft ook niet. Onze wens is een stralingsarme locatie. Dit betekent een locatie met een zeer beperkte hoeveelheid straling van zendantennes. Om 112 te kunnen bellen is bijvoorbeeld maar heel weinig mobiele dekking nodig, dus dat zal in veruit de

meeste gebieden geen probleem zijn. Ook wij vinden het uiteraard belangrijk dat men het alarmnummer kan bellen in geval van nood. Een ander belangrijk punt is de gewenste beschikbaarheid van internet en telefonie: dat kan beter, veiliger en sneller via een bekabelde wijze. Dus stralingsarm wil niet zeggen 'geen internet' of 'geen communicatie'.

Bij stralingsarm denken wij zelf qua richtlijn aan een maximale stralingsbelasting van 10 microwatt per vierkante meter conform de [SBM 2015-normen](#). Deze blootstellingsnormen zijn aanzienlijk lager dan de richtlijnen van de ICNIRP die de Nederlandse overheid vreemd genoeg nog altijd hanteert. In de praktijk zal dit, afhankelijk van de specifieke situatie, neerkomen op een afstand tot lokale zendmasten van ten minste 500 meter tot 1 kilometer. We denken daarbij vooral aan een 'groen' buitengebied met veel bomen en bosschages er omheen, aangezien bomen heel goed straling tegenhouden. Bomen vormen daardoor een natuurlijke buffer.

Daarnaast heeft het gebied bij voorkeur weinig inwoners, bebouwing, industrie en wegen en is de locatie zelf ten minste één hectare groot zodat deze groep mensen ook in de buitenlucht kan verblijven en enige beweeg- en leefruimte heeft. Verder dient het gebied geschikt te zijn (of gemaakt te kunnen worden) voor bewoning en bij voorkeur ook voor desgewenst (kleinschalige) werkactiviteiten. Bewoning kan zowel groepswonen zijn, als individuele wooneenheden en naast permanente ook tijdelijke woonoplossingen. Dat zou ook kunnen in combinatie met andere doelgroepen, denk aan jongeren en *tiny houses* (mits stralingsarm).

Een stralingsarm woongebied zou bijvoorbeeld een mooie invulling kunnen zijn voor de agrarische terreinen (met of zonder bebouwing) die momenteel in grote hoeveelheden vrijkomen en waarvoor een nieuwe (maatschappelijke) bestemming gevonden moet worden. Verder kan ook gedacht worden aan een leegstaand of binnenkort leegkomend klooster, fort, zorgcomplex, rijksmonument, landgoed of locatie in het buitengebied waar een nieuwe of betere invulling voor wordt gezocht, of een relevante locatie in de portefeuille van het Rijksvastgoedbedrijf.

Mogelijkheden in wet- en regelgeving

De Rijksoverheid heeft vastgesteld dat telecomaandieners op 98% van de oppervlakte van elke Nederlandse gemeente mobiele dekking moeten realiseren. In het besluit van de Staatssecretaris van EZK van 6 maart 2020 ([WJZ/20062913](#), Toelichting, artikel 3.8.2) staat te lezen dat er voor deze dekkingseis een uitzonderingspositie is gecreëerd voor de Natura 2000-gebieden; de gebieden die vallen onder de bescherming voor radioastronomie en voor de buitenwateren. "In deze gebieden hoeft niet voldaan te worden aan de dekkingseisen. De 98% dekkingseis geldt dan voor het resterende grondgebied van een gemeente."

Ons voorstel is om aan deze uitzonderingsposities de 'stralingsarme woongebieden' toe te voegen. Binnenkort zal het wetsvoorstel Telecomcode besproken worden in de Tweede Kamer, dus dit is een goed moment om deze aanvulling daar gelijk in mee te nemen. Er kunnen gezamenlijk afspraken gemaakt worden wat de exacte criteria zijn van een 'stralingsarm woongebied'. Te denken valt aan een kwaliteitskeurmerk of een registratieregister, zodat duidelijk is welke gebieden hieronder vallen.

Indien de Rijksoverheid op deze wijze geen uitzonderingspositie wil realiseren voor de stralingsarme woongebieden, kan in ieder geval de 2% niet-dekkingsplicht hiervoor benut worden. Het nadeel van deze oplossing is dat de stralingsarme woongebieden dan ten koste gaan van de 2% niet-dekkingsplicht. Aangezien er altijd plekken binnen gemeenten over blijven waar dekking redelijkerwijs niet realiseerbaar is, kan dit onwerkbaar situaties opleveren. In het [Toezichtarrangement Mobile Communicatie](#) van 3 maart 2020 zijn sancties opgenomen voor telecomproviders die niet aan de 98% dekkingverplichting voldoen (van dwangsommen tot

uiteindelijk intrekking van de vergunning). De stralingsarme gebieden kunnen hierdoor dus tot frictie tussen gemeenten en telecomaانبieders leiden. Het realiseren van de eerdergenoemde uitzonderingspositie heeft dan ook sterk de voorkeur.

Burgerinitiatief Stralingsbewust Wonen

In maart 2020 is burgerinitiatief Stralingsbewust Wonen opgericht om stralingsarme woongebieden te gaan realiseren. We zijn momenteel aan het zoeken naar potentiële woongebieden in Nederland die stralingsarm zijn. We hebben een uitgebreid interesseformulier op de website www.stralingsbewustwonen.nl geplaatst om inzicht te krijgen in hoeveel mensen hier serieuze interesse in hebben, hoe de woongemeenschappen er uit zouden kunnen zien en wie er mee willen helpen in het realiseren hiervan.

Inmiddels zijn er al 432 potentiële bewoners voor zo'n stralingsarm woongebied in Nederland. De leeftijden van de geïnteresseerden lopen uiteen van 24 tot 73 jaar; van jonge gezinnen tot gepensioneerden. Van de aanmeldingen is ongeveer een derde een aanmelding met een of meer (jonge) kinderen. Het betreft een diverse groep enthousiaste mensen met veel ideeën, kennis, ervaring en kwaliteiten. Zodra we meer bekendheid gaan geven aan dit initiatief, zal dat aantal ongetwijfeld nog flink gaan groeien. Daarnaast hebben we inmiddels een uitgebreid netwerk aan samenwerkingspartners en experts op het gebied van het feitelijk oprichten en inrichten van nieuwe woongemeenschappen.

Een speciale opmerking hier over gezinnen waar één of meer van de gezinsleden ernstige gezondheidsklachten door straling krijgen. Dat kan een ouder zijn, maar ook een kind. In een stralingsarm woongebied kan het gezin bij elkaar blijven en dat biedt grote voordelen.

Gemeenten zijn geïnteresseerd

Ook gemeenten blijken interesse te hebben. Op 29 mei 2020 hebben we vanuit burgerinitiatief Stralingsbewust Wonen aan alle 355 gemeenten een brief gestuurd met de vraag of er in hun gemeentegebied stralingsarme locaties beschikbaar zijn en of ze een stralingsarm woongebied mogelijk willen maken. We hebben tientallen reacties gehad van gemeenten die de problematiek herkennen en die aangeven open te staan voor dergelijke oplossingsgerichte burgerinitiatieven. Tegelijkertijd zien zij zich enorm beperkt door de 98% dekkingsverplichting die hen door de Rijksoverheid wordt opgelegd en missen ze handvatten over hoe zij zo'n gebied mogelijk zouden kunnen maken binnen de huidige wet- en regelgeving.

In allerlei gemeenten zijn nu groepen burgers in gesprek met de gemeenteraad om te bekijken of er stralingsarme woongebieden gerealiseerd kunnen worden. Op 25 augustus 2020 was er bijvoorbeeld een politieke dialoogavond in gemeente Westerveld inzake beleid voor antennes en zendmasten. Tijdens deze avond bleek er een brede consensus in de gemeenteraad te zijn voor het mogelijk maken van een [pilot voor een stralingsarm woongebied](#). Het is dan ook belangrijk dat er op korte termijn een beleidskader wordt vastgesteld zodat gemeenten weten wat hierin hun handelingsperspectieven zijn. (Zie ook [dit vervolgbericht](#) van Dagblad van het Noorden.)

Nu doorpakken (aanbevelingen voor politici en beleidsmakers)

Samenvattend kunnen we concluderen dat er zeker serieuze interesse is bij burgers om in een stralingsarm gebied te wonen, dat diverse gemeenten bereid zijn om daaraan mee te werken en dat de Rijksoverheid dit mogelijk kan maken door een uitzonderingspositie te regelen in de Telecommunicatiewet. De verwachting is dat mensen die gezondheidsklachten ervaren door straling

zullen opknappen in een stralingsarme omgeving, waardoor ze weer volwaardiger mee kunnen doen aan de samenleving. En dat is in het belang van iedereen. Dus waarom zouden we nog langer wachten om dit probleem op te lossen?

Wij roepen de Rijksoverheid en alle politieke partijen hierbij dan ook op om haar zorgplicht op te pakken en om op korte termijn stralingsarme woongebieden mogelijk te maken.

Benodigde randvoorwaarden voor de realisatie van stralingsarme woongebieden zijn o.a.:

1. Vaststellen van handelingsperspectieven voor gemeenten, provincies en telecomaانبieders. Hiervoor kan de uitzonderingspositie of 2% niet-dekkingsplicht benut worden (zie bovenstaand). Te realiseren beleid afstemmen met de Ministeries van Volksgezondheid en Binnenlandse Zaken.
2. Stralingsarme woongebieden regionaal/lokaal een plek geven in de Omgevingsvisie en in de jaarlijkse plaatsingsplangesprekken van de gemeenten met de telecomaانبieders.
3. Gemeenten, provincies en telecomaانبieders dienen stralingsarme woongebieden mogelijk te maken en te respecteren. Dat houdt o.a. in: geen nieuwe zendantennes, bestaande zenders eventueel aanpassen (zenders anders richten) en geen mobiele- of 5G-applicaties in stralingsarm woongebied. De dekking zal altijd voldoende zijn om ter plaatse bijvoorbeeld het alarmnummer 112 te bellen.
4. Overleg faciliteren met gemeenten, VNG, ministerie van Binnenlandse Zaken, telecomaانبieders, Monet en stralingsbewuste organisaties. En overleg bevorderen tussen “naburige gemeentes en telecombedrijven” om indien mogelijk de 2%-gebieden te koppelen, zodat een groter grondoppervlak wordt bereikt.
5. Hulp bij het op korte termijn vinden van een eerste mogelijke locatie. Inventarisatie van zogenaamde “quick win locaties” (locaties van gemeenten, Rijksvastgoedbedrijf, ministerie van Defensie en LNV, Staatsbosbeheer, natuur- en landschapsorganisaties e.d.).
6. Financiële ondersteuning voor een pilot om een eerste stralingsarm woongebied te realiseren. De Rijksoverheid heeft bij de frequentieveiling, die in juli 2020 heeft plaats gevonden, een bedrag van 1,23 miljard euro ontvangen van de telecomaانبieders. Een deel van dit bedrag zou hiervoor gebruikt kunnen worden.

Zoals eerder aangegeven, komen wij graag bij u op gesprek om samen met alle betrokken partijen de aangegeven mogelijkheden verder te verkennen en realiseren.

Namens Burgerinitiatief Stralingsbewust Wonen,

Mw. S.T. Belgraver en dhr. R.K.N. Verboog

Website: www.stralingsbewustwonen.nl

E-mail: info@stralingsbewustwonen.nl

Stralingsbewuste Woongemeenschappen bieden een oplossing voor vele maatschappelijke en sociale vraagstukken in het belang van ons allen!